ความต้องการและการได้รับการตอบสนองความต้องการของสมาชิกครอบครัวระยะรอผู้ป่วยผ่าตัดต้อกระจก*

Family Members' Needs and Needs Responsiveness of Patients during Preoperative Cataract Surgery

ไพรัตน์ สวมขุนทด, พย.ม.[1] วรรณี เดียวอิศเรศ, ปร.ด.[2]* จินตนา วัชรสินธุ์ ปร.ด.[2]
Pairat Suamkhuntod, M.N.S., Wannee Deoisres, Ph.D., Chintana Wacharasin, Ph.D.

บทคัดย่อ

การประเมินความต้องการและการได้รับการตอบสนองความต้องการของสมาชิกครอบครัวผู้ป่วยที่เข้ารับการผ่าตัดเป็นสิ่งสำคัญสำหรับพยาบาล เพื่อเป็นแนวทางในการตอบสนองแก่สมาชิกครอบครัวได้ตรงความต้องการมากที่สุด การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการและการได้รับการตอบสนองความต้องการของสมาชิกครอบครัวขณะรอผู้ป่วยผ่าตัดต้อกระจก กลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกครอบครัวผู้ป่วยที่เข้ารับการผ่าตัดต้อกระจกที่แผนกห้องผ่าตัด โรงพยาบาลสิรินธร กรุงเทพมหานคร เดือน เมษายน-มิถุนายน 2560 จำนวน 82 ราย เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก โดยเลือกสมาชิกครอบครัวทุกรายที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกครอบครัวและผู้ป่วย และแบบสอบถามความต้องการและการได้รับการตอบสนองความต้องการของสมาชิกครอบครัว ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .90 และ .96 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและการทดสอบทีแบบสองกลุ่มที่ไม่อิสระจากกัน

ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการของสมาชิกครอบครัวขณะรอผู้ป่วยผ่าตัดต้อกระจกโดยรวม (M = 2.46, SD = 0.37) และรายด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนการได้รับการตอบสนองความต้องการของสมาชิกครอบครัวโดยรวม (M = 1.63, SD = 0.50) และรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความต้องการกับการได้รับตอบสนองความต้องการของสมาชิกครอบครัว พบว่า การได้รับตอบสนองความต้องการของสมาชิกครอบครัวมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าความต้องการของสมาชิกครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งโดยรวม รายด้าน และรายข้อทุกข้อ ผลการวิจัยเสนอแนะว่า พยาบาลที่เกี่ยวข้องในการดูแลผู้ป่วยและครอบครัวที่ผ่าตัดต้อกระจก ควรพัฒนาระบบการพยาบาล เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกครอบครัวขณะรอผู้ป่วยผ่าตัดต้อกระจกอย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: ความต้องการของสมาชิกครอบครัว, การตอบสนองความต้องการของสมาชิกครอบครัว, ระยะก่อนผ่าตัดต้อกระจก

Abstract

Assessment of needs and responsiveness on those needs of family members' patients during preoperative period are essential guidelines for nurses to provide the most responsive care to family members needs. The objectives of this study were to examine and to compare the needs and received need responses among family members while waiting for patients receiving glaucoma surgery. A convenience sample of 82 patients' family members involving in cataract surgery at Sirindhorn hospital, Bangkok during

[1] พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลสิรินธร
[2] อาจารย์ประจำ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
* ผู้เขียนหลัก (Corresponding Author) e-mail: wannee@buu.ac.th

April-June, 2017 participated in the study. Data were collected by using family members' and patients' personal questionnaires. Cronbach's alpha coefficients of the questionnaires were .90 and .96 respectively. Data were analyzed by using descriptive statistics and paired t-test.

Results showed that the overall needs (M = 2.46, SD = 0.37) and each aspect of family member needs were rated at high level. While overall need responsiveness (M = 1.63, SD = 0.50) and each aspect of need responsiveness were rated at moderate level. Results of comparisons found that needs responsiveness were statistical significance in average scores lower than those of needs scores of overall score, each of the aspect scores, and items scores.

Findings of the study suggest that nurses involving in providing care for patients receiving glaucoma surgery should develop nursing care system and design new nursing interventions to respond appropriately to the needs of patients' family members during the intra-operative period.

Key words: Family members' needs, family members' needs responsiveness, preoperative cataract surgery

ความสำคัญของปัญหา

โรคต้อกระจกเป็นภาวะที่เลนส์แก้วตา (Crystalline lens) เสื่อม ซึ่งเป็นสาเหตุที่สำคัญของภาวะตาบอดทั่วโลกและรวมทั้งประเทศไทย (Rao, Khanna, & Payal, 2011) ส่วนใหญ่แล้วประมาณ 80% ต้อกระจกจะเกิดจากภาวะเสื่อมตามวัยหรือจากวัยชรา ปัจจุบันผู้สูงอายุมีเพิ่มมากขึ้น ทำให้จำนวนผู้ป่วยโรคต้อกระจกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว องค์การอนามัยโรคประมาณการณ์ว่ามีประชากรตาบอดทั่วโลกประมาณ 37 ล้านคน (Geoffrey, Michael, & Ladan, 2008) การรักษาต้อกระจกมีเพียงวิธีเดียว คือ การผ่าตัด เนื่องจากไม่มียาที่ใช้กินหรือหยอดตาใด ๆ ที่จะช่วยแก้อาการของต้อกระจกได้โดยแพทย์จะผ่าตัดเอาแก้วตาที่ขุ่นออกและใส่เลนส์แก้วตาเทียมเข้าแทนที่ ซึ่งได้ผลดีถึงร้อยละ 99.4 (Yenjit, 2005) ทั่วไปแล้วแพทย์จะทำการผ่าตัดต้อกระจกให้เมื่อผู้ป่วยสายตามัวจนดำเนินชีวิตประจำวันได้ไม่สะดวกหรือเป็นอุปสรรค หรือในผู้ป่วยที่ต้อกระจุกขุ่นมากจนทำให้ไม่สามารถตรวจจอประสาท เช่น ในผู้ป่วยเบาหวาน หรือในผู้ป่วยที่มีภาวะแทรกซ้อนเกิดขึ้น เช่น เป็นต้อหิน

ในประเทศไทยแต่ละปีมีผู้ป่วยด้วยโรคตาต้อกระจกรายใหม่และมีผู้ป่วยสะสมรอรับการผ่าตัดจำนวนมาก ส่งผลให้ตัวเลขผู้ป่วยสะสมทวีจำนวนเพิ่มมากขึ้น สร้างความทุกข์ทรมานให้กับผู้สูงอายุและครอบครัว กระทรวงสาธารณสุขจึงจัดทำโครงการ "ขจัดตาบอดและสายตาเลือนรางจากต้อกระจกปี 2560 เพื่อให้ประชาชนไทยสามารถเข้าถึงบริการที่มีมาตรฐานได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม นำสู่การมีสุขภาพตา (VISION2020thailand)" ตามเป้าหมายองค์การอนามัยโลก คือ ลดความชุกภาวะตาบอดให้เหลือไม่เกินร้อยละ 0.5 สำหรับแนวทางการบริหารจัดการโรคตาต้อกระจกในปี พ.ศ. 2560 สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช) ได้ตั้งเป้าหมายเพิ่มการผ่าตัดตาต้อกระจกในผู้ป่วยตาต้อกระจกให้สามารถเข้าถึงการบริการเพิ่มมากขึ้น ว่าจะต้องมีการผ่าตัดตาต้อกระจกรวมไม่ต่ำกว่า 112,200 ข้าง/ปี (NHSO, 2017)

ปัจจุบันการรักษาต้อกระจกใช้การผ่าตัดด้วยเลเซอร์ (Femtosecond laser) ฝังเลนส์เทียม ทั้งนี้การผ่าตัดจะใช้เวลาประมาณ 20 นาที อาจทำได้โดยการดมยาสลบ (ในกรณีที่ผู้ป่วยที่ไม่ให้ความร่วมมือ) ฉีดยาเฉพาะที่ หรือเพียงใช้วิธีการหยอดยาชา หลังผ่าตัดผู้ป่วยสามารถฟื้นตัวในการมองเห็นได้เร็ว สามารถลุกขึ้นทำกิจกรรมเบา ๆ ได้ และจะนอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาลหรือไม่ก็ได้ จากเทคนิคการผ่าตัดที่ทันสมัยและใช้เวลาไม่นาน ทำให้การผ่าตัดต้อกระจกแบบผู้ป่วยนอกในปัจจุบันมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เพราะสามารถลดเวลานอนโรงพยาบาล เพิ่มความพึงพอใจแก่ผู้ป่วยและครอบครัว (Tinley, Frost, Hkin, Mcdermott, & Ewings, 2003) สำหรับการผ่าตัดต้อกระจกที่โรงพยาบาลสิรินธร แพทย์จะนัดผู้ป่วยมาผ่าตัดโดยมีการแนะนำเตรียมตัวผ่าตัดแก่ผู้ป่วยและครอบครัว และนัดผู้ป่วยเข้านอนพักโรงพยาบาล 1 วันก่อนวันผ่าตัด